

СТУДІЇ МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ

УДК 004.738.5:792] : 130.2

Акименко Олена Станіславівна,
аспірантка**СУЧАСНИЙ ІНТЕРНЕТ-ТЕАТР:
АРТ-ПРАКТИКА МАНІФЕСТАЦІЇ КУЛЬТУРОТВОРЧОГО
УНИВЕРСУМУ КОСМІЗМУ**

У статті досліджується феномен актуалізації ціннісних універсалий культуротворчої концепції космізму в мистецькому вимірі сучасної медіакультури. На прикладі віртуалізації театрального арт-простору демонструється провіденційна перспектива інноваційних медіатехнологій успішно реалізувати на основі домінант аксіологічного виміру космізму соціокультурний проект з гармонійного поєднання науково-технічних досягнень доби інтенсивного розвитку засобів масової комунікації та вічних цінностей культури.

Ключові слова: сучасна культура, медіакультура, медіа-арт, космізм, аксіоконстанти, віртуальна реальність, медіатехнології, інтернет-театр.

Протидією сучасним тенденціям інформатизації, глобалізації, медіатизації як у культурі в цілому, так і в мистецтві як її підсистемі є ціннісно-світоглядний вимір космізму. Хоча сучасний арт-досвід розглядають переважно у контексті акосмізованої культури, мотивуючи це тим, що "некласична естетика" (неоестетика) абсолютизує матеріально-чуттєві цінності, надмірно їх комерціалізує, дедалі більшого резонансу набувають трансцендентальні теми, потяг до релігійно-духовних практик. Ця дещо абсурдистська ситуація в мистецькому просторі ХХІ ст., яка пояснюється загальними трансгресивними процесами, що супроводжують настання медіатизованого культурно-історичного типу розвитку людства, становить неабиякий дослідницький інтерес.

Мета дослідження – проаналізувати систему взаємовідносин "аксіоконстанти космізму – універсум мистецтва" в умовах віртуалізації арт-простору сучасної медіакультури. Для реалізації сформульованої мети звернемося до ультрасучасного виду театрального мистецтва – он-лайн або інтернет-театру, в якому найвиразніше відображені ціннісні орієнтири світоглядної концепції космізму.

Репрезентацію космопланетарних аксіологічних домінант в медіа-арті розглядають О. М. Астаф'єва, В. С. Бабенко, В. В. Бичков, І. В. Ключова, Н. Б. Маньковская, Ю. В. Рижов, В. С. Стьопин, Л. Г. Татарникова. Надзвичайно ефективною стратегією актуалізації культуротворчих принципів космізму є середовище домінування віртуальних об'єктів, що доводять на прикладі інтернет-театру та інтернет-конференцій П. І. Браславський, М. О. Селіванов, Л. М. Тираспольський, Д. Р. Хакимова [1, 10–15].

Сьогодні найважливішими складовими тернарної структури світу є сконструйовані за допомогою інноваційних медіатехнологій віртуальні реальності, які поступово змінюють топологію всіх сфер буття індивіда. З огляду на особливості репрезентативних механізмів віртуальної реальності (гіпертекстуальність, ризомність, поліваріантність, синергійність, високі комунікаційні показники тощо), які корелюють з "титольними" атрибутами ціннісно-світоглядного виміру космізму, мережа Інтернет постає як найсприятливіша експозиційна площадка для успішної маніфестації ціннісних універсалий цілісної космопланетарної парадигми культуротворчого освоєння світу (взаємозалежність, всеєдність, синкретичність, навіть деякий еkleктизм, синтестезія різних арт-практик, колективність та ін.).

Не останнє місце серед філософсько-культурологічних домінант концепції космізму займає принципова установка на вдосконалення дійсного (емпіричного) буття за допомогою засобів художньої виразності мистецтва, існування "цільної творчості" або "вільної теургії" (В. С. Соловійов). Генеруванню нового "синтетичного" мистецтва, сприяють функції інтернету, до яких відносять: моделювання єдиного комунікаційного середовища (трансдержавного, інтернаціонального, метакультурного), акумулювання культурного та соціального досвіду, забезпечення синтезу різних культурних традицій, інтеграція продуктивних стратегій втілення футурологічних програм космістів, реанімація культуротворчих міфологем,

формування космопланетарної спільності ідей. Однією з виразних ілюстрацій проектування теургічного середовища, в якому здійснюється спроба мінімалізувати глибинну та багатовікову прірву між мистецтвом і життям, є поширена мистецька медіа-практика трансляції он-лайн театральних вистав та зовсім нещодавно розроблений арт-проект інтернет-театру.

"У наші дні театр виявляє зв'язки з таким феноменом сучасності, як віртуальна реальність (ВР), причому зв'язки ці проявляються одночасно на різних рівнях – від утилітарно-технічного до концептуального. Здається, ВР сьогодні намагається отримати деякі атрибути театру, в той час як театр вбачає у ВР нову техніку для реалізації своїх новаторських експериментів" [1]. Зважаючи на зусилля реалізувати давнішню мрію представників "філософії життя" – символістів – організувати містеріальне сакральне дійство за допомогою сучасної комп'ютерної техніки, постає запитання: чи не загрожує медіатизація театральних залів знищенню спочатку тієї мети, з якою вони були споруджені, а потім і їх самих? П. І. Браславський елегантно зауважує, що "спроби вбудувати віртуальну реальність у театр, при цьому не порушивши його традиційну структуру, схожа зі спробами налити молоде вино в старі міхи" [1]. Надзавдання з відтворення культуротворчої матриці космізу при збереженні аутентичних атрибутів театального дійства взяли на себе медіатехнології прямої трансляції.

24 і 25 березня 2007 р. в рамках 2 Московського біенале сучасного мистецтва Центр культури та мистецтв "МедіаАртЛаб" спільно з "Театром Націй" продемонстрував програму "Віртуальний театр Медіа Музею" – "лабораторію для народження нових творчих ідей; водночас і бібліотеку, і кіно-театр, і виставковий майданчик" [3]. "... Театр є райським куточком медіакультури. У театрі фактично почалася історія медіа – у ньому століттями відпрацьовувалися технології віртуалізації мейсджу. Надалі нові репродукційні технології віртуалізували вже сам театр, перетворивши його в кінематограф. На завершненні еволюційного ланцюжку кінематограф знову повертається до театру для того, щоб поглянути на себе під іншим кутом зору" [3]. Програма Віртуального театру за підтримки Агентства театрів танцю "ЦЕХ" презентувала пластичну виставу "Оне Цукер" "Подарунок нареченої". Творці танцювального проекту, незалежні танцівники та хореографи Дар'я Бузовкіна й Тарас Бурнашев "із задоволенням змішують різні танцювальні техніки, добре відомі та новітні театральні прийоми, впроваджують в дію відео та елементи перформансу. Вміле поєднання цих складових створює особливий стиль, який відрізняє цей театр від багатьох інших" [3].

У першій декаді XXI ст. художником, теоретиком візуальної культури, керівником "Мастерні художнього проектування" М. Л. Селівановим був розроблений проект інтернет-театру як художньої інтерпретації соціокультурної форми сценічного дійства в нових для нього умовах існування. Дозволимо собі навести достатньо об'ємний, але чітко сконфігурований фрагмент з письмово артикульованої автором концепції сучасного театального мистецтва.

"Це не театр. Але це театр. Всі, хто стають учасником прямої відеотрансляції в Інтернеті та безпосередньо спілкуються з незнайомими людьми у просторовій невизначеності мережі, сходяться на думці, що це справжній театр. <...>.

Це не синтез мистецтв. Це мультимедіа. Інтернет-театр – гібридна форма, що поєднує в собі дві принципово різні частини актуального фізичного простору та екранного віртуального середовища <...>.

Це навмисна, проте ненавмисна гра. Друга істотна властивість Інтернет-театру – це поєднання двох темпоральних структур: незворотного "тут і зараз" і електронної моделі, яка багаторазово відтворюється. <...>.

Це технологія безперервності. <...>.

Художні тексти, які створені у формі аудіо-, відеооб'єктів, перформансів, інсталяцій та веб-сайтів, становлять собою мовний феномен Інтернет-театру, який синтезується мультимедійною інтерактивністю" [10].

Прикладом практичної реалізації експериментального арт-проекту М. Л. Селіванова є 12-годинна вистава "Всюди/Ніде або Шаман", де головна діюча особа Шаман – символічне втілення ідеї медіа як провідника-демаркатора двох світів (емпіричного та віртуального), межі яких рухливі, мінливі, трансгресивні, прозорі. Водночас персоніфікований образ вселенського хроносу, мнемоніки культури, вічних архетипів, які стали Великими Симулякрами. В одному персонажі синтезовано неабияку кількість соціокультурних кодів, багато станів і форм існування матерії, різні прошарки буття. Шаман – це невловима проекція різнобарв'я та поліфонії Всесвіту, багаторівневої структури реальності, синтезованої моделі сучасності, де знаходять місце усі вчення, концепції, образи, створені тисячоліттями історико-культурного розвитку людства.

Ілюстрацією до успішної спроби практичного освоєння віртуального простору інтернету задля космізації лексики театру та моделювання синтетичного мистецтва стала практика транслювати вистави в он-лайн режимі, яка в останні роки отримує дедалі більший попит. З 2004 р. у Росії прохо-

дить фестиваль "Театральне павутиння", в межах якого вистави одночасно показують в глядацькому залі та у прямому інтернет-ефірі. У країнах СНД на сьогодні найвідомішим із тих, хто спробував "на собі" всі недоліки й переваги прямої трансляції, є "Інтернет-театр. Вільний майданчик". Спектаклі цього арт-проекту, який розмістився на медіапорталі "Театр ТБ", транслюються в режимі реального часу. Стартував перший російський інтернет-театр музично-поетичною виставою "Хуліган" Театру Кіноактора під художнім керівництвом і безпосередньою участю в головній ролі С. В. Безрукова. Проанонсована програма інтернет-театру була багатообіцяючою: "Ми готові змінювати зміст і форму подачі інформації з сезону в сезон, готові шукати образ порталу, цікавий і актуальний в цю хвилину. <...> Будуть розміщуватися уривки з відео-вистав Інтернет-театру "Вільний майданчик", відео театрів-друзів нашого проекту та користувачів порталу" [5]. Художню актуальність, комерційну виправданість створення подібного арт-проекту директор інтернет-театру "Вільний майданчик" пояснив тим, що "на сьогодні в Рунеті дуже мало якісних легальних театральних Інтернет-проектів. Росія поки що ще вважається в культурному аспекті наддержавою, проте, на жаль, театр у Рунеті майже не представлений. Наш проект – це один із піонерів у онлайн-середовищі, а інтернет-театр, який регулярно транслює театральні вистави не в межах фестивалю, а на основі нового, виключно віртуального театру – це новація, за якою майбутнє. Ми почали першими, скоро прийдуть інші, і це добре" [7].

Проте, незважаючи на маніфестоване висловлення концептуального змісту: "Місія нашого проекту – створити відкритий Інтернет-майданчик, де зустрічаються Театр і Глядач. Для досягнення цієї мети ми створили інформаційно-освітній мультипортал. Наш проект – некомерційний. Наша мета – не отримання прибутків, а створення затребуваного театального Інтернет-продукту. Цей проект – довготривалий. Він – наш вклад у майбутнє!" [4] – плідно пропрацював інтернет-театр зовсім мало. Серед обіцяного та багатьма очікуваного різноманіття театральних подій на сьогодні сайт спромігся запропонувати лише три вистави: вже згадувана "вистава-сповідь" "Хуліган" (Продюсерський Центр Арт-Пітер спільно з Театром Сергія Безрукова, реж. С. В. Безруков), "Сірано де Бержерак" (Театр Сергія Безрукова, реж. С. В. Безруков), "Прийняті та скривджені" (Мастерня Олега Кудряшова, реж. С. Землякова). Причина занепаду інтересу до інтернет-театру як з боку його творців, так і глядачів, мабуть, криється у недосконало продуманій концепції, потужній соціокультурній практиці відвідування традиційного театру, негативізації (багато у чому небезпідставній) усього інтегрованого в орбіту інтернет-технологій.

І хоча багато очікувань залишилися не виправданими, констатуємо, що конструктивні задуми "першої ластівки" не стали останніми. Слідом за нею у безкрайньому просторі мережі Інтернет почали спалахувати нові проекти медіа-арту у галузі театального мистецтва. Так, на сьогодні вже у всесвітньо відомого Большого театру опери та балету у Москві з'явився свій канал на сайті YouTube, де у режимі реального часу можна дивитися вистави театру. Нещодавно, а саме 15 травня 2013 р., разом із фестивалем "Александрінський театр", відкрився театально-культурний комплекс "Нова сцена Александрінського театру" у Санкт-Петербурзі. Поліфункціональний центр, який складається з Малої сцени, навчального та медіацентру, є найдосконалішою у технологічному сенсі театальною спорудою та місцем розміщення сучасного інноваційного інтернет-театру. На території усього комплексу проведено Wi-Fi, тому нова сцена може транслювати те, що відбувається у залі, до мережі Інтернет. Безпроводне інтернет-підключення дозволяє до того ж глядачам підключатися до дійства за допомогою своїх гаджетів.

Чимало вистав в режимі онлайн демонструє московський драматичний театр "Мастерня Петра Фоменко". Ще один приклад інтернет-театру – моноспектакль "Пригоди на довгій дистанції" акторки О. А. Мисіної, який транслювався засобами Skype в межах міжнародного проекту "Навколо світу".

Не відстає від світового мистецького тренду "онлайнувати" театральні вистави й Україна. 21 березня 2013 р. відбулася перша вітчизняна онлайн-трансляція вистави. Українським співвітчизникам та зарубіжним поціновувачам мистецтва Мельпомени була запропонована постановка Одеського академічного українського музично-драматичного театру ім. В. С. Василько "Гамлет" (реж. Д. М. Богомазов). Згідно з підсумками телеком-провайдера ТЕНЕТ, завдяки інноваційним розробкам якого стало можливим заснувати й на вітчизняних теренах інтернет-театр, виставу переглянуло 17 736 глядачів [6].

Надзвичайно цікавими є творчі пошуки-корелянти сучасному мейнстриму в арт-медіа щодо "інтернетизації" театру. Це експерименти Київської лабораторії "Нові медіа", створеної у Комунікативній школі ім. В. Б. Кісіна – майстерні телережисури, яку заснувала та вже вісімнадцять років поспіль веде кандидат наук, професор, актриса та режисер автор багатьох теле- та радіопроектів Н. К. Дніпенко в Київському національному університеті театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого. У січні 2012 р. в Будинку Актора м. Харкова за запрошенням Центру медіакомунікацій та візуальних досліджень Київська лабораторія "Нові медіа" під керівництвом Н. К. Дніпенко за участю студентів та

випускників КНУТКіТ ім. І. К. Карпенка-Карого та Комунікативної школи провела тренінг і представила фрагменти вистави-імпровізації "Стихії" Театру Онлайн (Імпровізації). Учасниками практичного тренінгу було апробовано технологію взаємодії виконавця та глядача на основі теорії Позичій в театральній комунікації, що розробляє лабораторія "Нові медіа" та взято участь в "імпровізації на замовлення глядача" [9].

Взагалі слід відмітити, що у віртуальному інтернет-театрі драматургічні закони, за якими організовується вистава в традиційному театрі, зазнають чималих змін. До того ж трансформується художня форма, а разом з нею категорії часу-простору; іншими стають функції комунікаторів вистави: авторів (творців культурних кодів, відправників) і глядачів (реципієнтів, споживачів культурних кодів); змінюється комунікативне поле (поле генерування, транслявання, сприйняття культурсєнсів). Межі художньої форми як складної ієрархічної дисипативної організації набувають характеристик онлайнової ситуації (стають ситуативними, дисипативними, рухливими, майже не вловимими); ускладнюється презентація учасників театральної комунікації в просторі, який вони собою маркують; усталені характеристики автора та глядача розмиваються.

У театральній виставі, репродукованій за допомогою інтернет-ресурсу, автор не є остаточним автором, а глядач не є тільки глядачем; і перший, і другий не представлені в абсолютній повноті. Автор не визнається за єдиного деміурга; споживацький погляд глядача поступово набуває креаторських та модераторських ознак. Неможливо чітко визначити, хто є хто: глядач-співавтор нівелює принципово авторські функції єдиного й остаточного творця культурних смислів; автор, у свою чергу, споглядає за спробами глядача організувати художню форму вистави як відкритої системи. Кожен з них стверджується в якомусь із двох статусів, одночасно репрезентує себе в ролі генератора та споживача культурних сєнсів.

Фіксація процесу максималізації інтерактивності або присутності аудиторії, яка вступає з митцями у творчу співпрацю (А. Арто) дозволяє атестувати інтернет-театр як знаково-символічне інформаційне середовище, яке є метафоричним відображенням космопланетарної цінності єдності. В цілому, "що таке інтерактивна вистава, стало зрозуміло, коли вдалося налаштувати локальну мережу. Виявилось, що в кожній кімнаті встановлено камеру, і наводячи на своєму ноутбукі курсор на фото одного з акторів, ти отримуєш можливість спостерігати за дією не тільки із зали, а й з боку сцени. І тут же коментувати це в чаті. Причому актори грають з розрахунком і на "ту камеру" [8].

На противагу елементам емпіричного буття, дигітальні віртуальні вистави, майже не змінюються з перебігом часу, стають вічними, що знову відповідає установкам аксіологічного виміру космізму. Подолання смерті, досягнення безсмертя, ідея воскресіння – центральний сюжет роздумів М. Ф. Федорова, філософські викладки якого справедливо вважаються теоретичною та ідейною основою концепції космізму. Відновлення (або он-лайн актуалізація) знаково-символічної площини інтернет-театру демонструє провіденціальну згоадку мислителів-космістів стосовно реконструювання минулого та продовження, а то й відтворення людського буття як інформаційного коду.

На підставі розгляду процесу реалізації космопланетарних аксіологічних ідеалів у медіатизованому просторі сучасного мистецтва (на прикладі арт-стратегії віртуалізації інтернет-театру) можна зробити висновок, що ціннісні універсалії космізму та онтологічні параметри медіакультури не є принциповими антагоністами. Навпаки: як провіденціальні задуми космістів успішно реалізуються за допомогою ультрасучасних мистецьких практик, так й інноваційні засоби комунікації на основі культуротворчого універсуму космізму сприяють генеруванню нового мистецького, ширше – соціокультурного проекту, який гармонійно б синтезував науково-технічні досягнення доби існування інформаційного суспільства та вічні аксіоконстанти духовної культури. Це можливо, по-перше, тому, що сучасні медіатехнології володіють необхідними критеріями для створення такого ідеального рівня буття, де ієрархія визначається співвіднесенням з категорією "єдність"; по-друге, ця ідея реалізує прагнення людства до безсмертя, набуття гармонії з собою та світом; по-третє, запропоноване відношення до медіакультури виправдовує існування сучасної техніки, яка нерідко розглядається як загрозна деантропологічна система; по-четверте, формування нового мистецького середовища на космологічних засадах активізує можливість реанімації духовності в секуляризованому суспільстві.

Навіть у такому технічно недосконалому арт-проекті як інтернет-театр відчувається зменшення розриву між мистецтвом і життям. Тут присутні і "єдність містики, мистецтва та техніки", про які писав В. С. Соловійов, і "соборна свідомість", рівноправна участь глядачів і акторів, які згадуються В. В. Івановим. Це означає, що для митців третього тисячоліття, які шукають шляхи розкриття нових ментальних просторів для самореалізації творчого духу, перспективи та вирішення творчих завдань в аксіологічному вимірі космізму невечерні.

Література

1. Браславский П. И. Театр и его двойник – виртуальная реальность / П. И. Браславский // Известия УрГУ. Проблемы образования, науки и культуры. Вып. 14. – 2003. – № 27 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://proceedings.usu.ru/proceedings/N27_03/koi8/19.html
2. Беньямин В. Произведение искусства в эпоху его технической воспроизводимости : Избранные эссе / Вальтер Беньямин. – М. : Медиум, 1996. – 240 с.
3. Виртуальный театр Медиа Музея : программа мероприятия [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.mediaartlab.ru/projects/expo/?item=28>.
4. Internet–theater. Online : Миссия / Интернет-портал "Театр ТВ" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://teatrtv.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1227&Itemid=62.
5. Internet–theater. Online : О проекте / Интернет-портал "Театр ТВ" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://teatrtv.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1227&Itemid=62.
6. Итоги онлайн трансляции / Одесский украинский академический музыкально-драматический театр им. В. Власенко [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ukrteatr.odessa.ua/our/itogi-onlain-translyacii/>.
7. В России открывается первый интернет–театр "Свободная площадка" [Электрон. ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ural.ru/news/culture/news-100715.html>.
8. Кочеткова Н. Д. Показали киберсекс : Роман Пелевина на театральной сцене / Н. Д. Кочеткова [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.izvestia.ru/culture/article3021856>
9. Лабораторія Нові Медіа [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://new-media.org.ua/viewpage.php?page_id=6.
10. Селиванов Н. А. Интернет-театр / Н. А. Селиванов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://dramateshka.ru/index.php/modern-theatre/5375-internet-teatr>.
11. Тираспольский Л. М. Духовный смысл Интернета / Л. М. Тираспольский, В. В. Новиков // Космизм в эпоху Интернета [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://sufism.ru/barzah/barzah01.htm>.
12. Тираспольский Л. М. Жанр виртуальной конференции / Л. М. Тираспольский, В. В. Новиков. – Полигнозис, 2001. – № 1. – С. 94–104.
13. Тираспольский Л. М. Космизм и Интернет / Л. М. Тираспольский, В. В. Новиков // Космизм в эпоху Интернета [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://sufism.ru/barzah/cosm07.htm>.
14. Тираспольский Л. М. Эстетика интернета. О возможностях создания духовно–эстетической виртуальной среды / Л. М. Тираспольский, В. В. Новиков // Сетевая словесность [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://netslova.ru/tiraspolky/estetika.html>
15. Хакимова Д. Р. Влияние виртуализации на театральную культуру / Д. Р. Хакимова // Медиакультура новой России: методология, технологии, практики : материалы Международ. науч. конф. ; под ред. Н. Б. Кирилловой и др. – Екатеринбург – М., 2007. – Т. 2. – С. 318–325.

References

1. Braslavskiy P. I. Teatr i ego dvoynik – virtualnaya realnost / P. I. Braslavskiy // Izvestiya UrGU. Problemy obrazovaniya, nauki i kulturyi. Vyp. 14. – 2003. – № 27. – [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupa : http://proceedings.usu.ru/proceedings/N27_03/koi8/19.html 10.09.2004 (data zvernennya 01.04.2013).
2. Benyamin V. Proizvedenie iskusstva v epohu ego tehniceskoy vosproizvodimosti : Izbrannyie esse / Valter Benyamin. – М. : Medium, 1996. – 240 s.
3. Virtualnyiy teatr Media Muzeya : programma meropriyatiya [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupa : <http://www.mediaartlab.ru/projects/expo/?item=28>.
4. Internet–theater. Online : Missiya / Internet-portal "Teatr TV" [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupa : http://teatrtv.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1227&Itemid=62.
5. Internet–theater. Online : O proekte / Internet-portal "Teatr TV" [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupa : http://teatrtv.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1227&Itemid=62.
6. Itogi onlayn translyatsii / Odesskiy ukrainskiy akademicheskii muzyikalno-dramaticheskii teatr im. V. Vlasenko [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupa : <http://ukrteatr.odessa.ua/our/itogi-onlain-translyacii/>.
7. V Rossii otkryivaetsya pervyy internet–teatr "Svobodnaya ploschadka" [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupa : <http://www.ural.ru/news/culture/news-100715.html>.
8. Kochetkova N. D. Pokazali kiberseks : Roman Pelevina na teatralnoy stsene / N. D. Kochetkova [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupa : <http://www.izvestia.ru/culture/article3021856>
9. Laboratoriya Novi Media [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupa : http://new-media.org.ua/viewpage.php?page_id=6.
10. Selivanov N. A. Internet-teatr / N. A. Selivanov [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupa : <http://dramateshka.ru/index.php/modern-theatre/5375-internet-teatr>.
11. Tiraspol'skiy L. M. Duhovnyiy smysl Interneta / L. M. Tiraspol'skiy, V. V. Novikov // Kosmizm v epohu Interneta [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupa : <http://sufism.ru/barzah/barzah01.htm>.
12. Tiraspol'skiy L. M. Zhanr virtualnoy konferentsii / L. M. Tiraspol'skiy, V. V. Novikov. – Polignozis, 2001. – № 1. – S. 94–104.

13. Tiraspol'skiy L. M. Kosmizm i Internet / L. M. Tiraspol'skiy, V. V. Novikov // Kosmizm v epohu Interneta [Elektronnyiy resurs]. – Rezhim dostupa : <http://sufism.ru/barzah/cosm07.htm>.
14. Tiraspol'skiy L. M. Estetika interneta. O vozmozhnostyah sozdaniya duhovno–esteticheskoy virtualnoy sredy / L. M. Tiraspol'skiy, V. V. Novikov // Setevaya slovesnost [Elektronnyiy resurs]. – Rezhim dostupa : <http://netslova.ru/tiraspol'skiy/estetika.html>
15. Hakimova D. R. Vliyanie virtualizatsii na teatral'nuyu kulturu / D. R. Hakimova // Mediakultura novoy Rossii: metodologiya, tehnologii, praktiki : materialy Mezhdunarod. nauch. konf. ; pod red. N. B. Kirillovoy i dr. – Ekaterinburg – M., 2007. – T. 2. – S. 318–325.

Акименко Е. С. Современный интернет-театр: арт-практика манифестации культуротворческого универсума космизма

В статье исследуется феномен актуализации ценностных универсалий культуротворческой концепции космизма в художественном измерении современной медиакультуры. На примере виртуализации театрального арт-пространства демонстрируется провиденциальная перспектива инновационных медиатехнологий успешно реализовать на основе доминант аксиологического измерения космизма социокультурный проект по гармоничному синтезированию научно-технических достижений эпохи интенсивного развития средств массовых коммуникаций и вечных ценностей культуры.

Ключевые слова: современная культура, медиакультура, медиа-арт, космизм, аксиоконстанты, виртуальная реальность, медиатехнологии, интернет-театр.

Akimenko E. The modern internet theatre : art practice of cosmizm universe manifestation

This article is devoted to the process of actualization of the concept of value universals of Cosmism in artistic dimension of contemporary media culture. On the example of virtualization of the theatrical art is demonstrated the perspective of innovative media technologies in their successful implementation based on the dominant axiological dimension of Cosmism harmonious social and cultural project for synthesizing scientific and technological achievements of the era of intensive development of the means of mass communication and the eternal values of the culture.

Currently, the most important elements of the world culture are (ternary) virtual realities, which are designed with the help of innovative media technologies; they gradually change the typology of all ways of life of the person. In terms of characteristics of representative mechanisms of virtual reality (hypertext, causality, multivariate, synergy, high-performance communication and so forth), which correspond with the attributes of the outlook and measurement of Cosmism, the internet network is the most fertile ground for the demonstration of precious Universal Cosmo planet cultural paradigm of creative understanding of the Universe (the interdependence, unity, syncretism, to some extent eklizm , the synthesis of different art practices , collectivity, etc.).

Not least among the components of the structure is a fundamental concept of Cosmism, which is aimed at improving of the emperistic being by means of artistic expression. One of the clearest illustrations of the theurgist environment in which an attempt to achieve a uniform level of communication interaction is made (trans-state, international, cross-cultural), to synthesize a variety of cultural traditions, to integrate productive strategy for the implementation of futures programs of cosmists, and finally to reduce the difference between art and life, is a widespread practice of media online broadcasts of theatrical performances and recently created project of online theatre.

In these kinds of contemporary media art change the laws of drama that govern the conduct of ordinary performances in ordinary theaters. Also changed the art form and along with it changed categories such as time and space, the functions of the actors of the representation (the authors and the audience) become different, changed the space in which information is exchanged (the field of generation, transmission, perception). The boundaries of the cultural forms have new features (they are situational, dissipative, mobile, and almost imperceptible), expand and become more complex space in which participants act and the borders, of which they themselves define, set features of the author and the audience dissolved.

In the theatrical show, which was created by the web site, the author is not only the author, and the audience is not just a spectator. Both the first and second are not fully represented. The author is not the only creator; its function does not end there. Consumer opinion is gradually acquiring a copyright signs. Therefore it is not possible to fully determine who is who: the spectator, who is also a co-author, eliminates the functions specific only to the author and the author, in turn, ensures the viewer attempts to organize a form of performance art, as an open system. Each of them should ever be in one of two statuses at the same time to present himself as a consumer and as a generator of cultural meanings. Space online theater is a symbolic information space, which is a metaphorical mapping of a Cosmo planet value of unity.

In contrast, the elements of emperistic being, digital theater shows do not change over time, they become eternal, which also fits into the axiological dimension of Cosmism. The death destruction, achieving immortality, the idea of resurrection – is the central plot of N. F. Fedorov reflection whose philosophical ideas are rightly considered the theoretical and ideological basis of the concept of Cosmism. Resume (or online update) signed symbolic space of online theater shows significant discovery of cosmists regarding the reconstruction of the past and continuing, and sometimes a reflection of the human being as an information code.

Thus ideas of cosmists successfully implemented using the most contemporary art practice, at the same time innovative communication tools based on art constructive basis of Cosmism contribute to the generation of a new art (social and cultural) project, which harmoniously synthesizes scientific and technical achievements of the era of the

information society and the existence of permanent constituent elements of spiritual culture. Even in such a technically imperfect art project as an online theater felt reducing the difference between art and life. Here there are also the "unity of art and technology of mysticism" about which V. S. Soloviev wrote, and "total consciousness" equal participation of the audience and authors are mentioned by V. V. Ivanov. This means that the perspectives and creative problem solving in the axiological space of Cosmism are endless for authors of the third millennium, who are looking for ways of discovering new mental spaces for self-realization of the creative spirit. This means that the perspectives and solutions to the problems of axiological space of Cosmism are endless for the third millennium authors, who are looking for ways of discovering new mental spaces for self-realization of the creative spirit.

Key words: contemporary culture, media culture, media art, Cosmism, axioconstants, virtual reality, media technology, internet-theatre.

УДК 781.6:786.2

Афанасенко Тетяна Володимирівна,
здобувач

ПРОСТОРОВІСТЬ МУЗИЧНОЇ ФАКТУРИ ЯК КОМПОНЕНТ ТЕМБРОКОЛОРИТУ

Стаття присвячена проблемі просторовості музичної фактури. Розкривається взаємозв'язок поняття просторовості і об'єктивного фізичного та умовного музичного простору. Формується загальна система координат музичної просторовості. Розглядаються головні темброкологістичні ефекти, побудовані на явищі просторовості (на прикладі творів Олів'є Мессіана).

Ключові слова: фізичний простір, музичний простір, просторовість музичної фактури, координати музичної фактури, ефекти просторовості, темброкологістичні ефекти.

Проблема просторовості в музиці полягає в тому, що музичне мистецтво, на відміну від живопису, архітектури чи навіть театру, не відноситься до просторових. Тому музичне поняття просторовості таке ж умовне, як і поняття часу в живописі. Просторові відчуття виникають в сприйнятті слухача на базі музичного матеріалу та загального внутрішнього просторово-слухового досвіду. Суб'єктивність цього процесу не дозволяє його дослідити в усьому обсязі явищ, але дає змогу виділити основні тенденції в сфері просторовості. Головне ускладнення дослідження полягає в тому, що для повного розкриття проблеми необхідно поєднати як дані акустики та фізіології, так і музичної психології та теорії музики.

Проблеми просторовості торкалися такі вчені, як: Г. Гельмгольц, Г. Ріман, К. Штумпф, Е. Горнбостель, В. Келер, Е. Курт, Г. Ревеш, Б. Асаф'єв, К. Бергер, М. Друскін, К. Мелік-Пашаєва, Б. Теплов, А. Рощенко, О. Чекан. Докладно питання просторовості розкриті в книзі Є. Назайкинського "Про психологію музичного сприйняття", зокрема в її другому нарисі за назвою "Просторові компоненти в сприйнятті музики" [4]. Деякі аспекти проблеми розкриті в дисертації "Відтворення плернерних ефектів у фортепіанній музиці" І. Г. Довжинець (Одеса, 2006) [1]. Однією з останніх праць в цієї сфері є дисертація С. А. Мозгот "Музыкальное пространство в творчестве К. Дебюсси" (Саратов, 2006) [3].

Незважаючи на докладність дослідження та великий обсяг спостережень попередніх дослідників, все ж таки ними не було запропоновано стислої, чіткої та цілісної схеми дії координат просторовості в музиці. Отже, мета даної статті – розкрити систему взаємодії між координатами просторовості об'єктивної реальності та умовного музичного простору. Завдання дослідження: визначення чинників, що сприяють виникненню просторових уявлень в музиці; викладення головних музичних ефектів просторовості на прикладі фортепіанних творів О. Мессіана; обґрунтування просторовості як компонента системи темброкологістичного простору¹.

Просторовість є такою властивістю фактури, яка, реалізуючись через музичні засоби, базується все ж таки на уявленнях і відчуттях позамузикальних, пов'язаних з життєвим досвідом пізнання простору. Як відомо, реальний простір трьохмірний, має три однорідних виміри: висоту, ширину та глибину. Доповнені рівноправним четвертим виміром – часовим, вони являють собою фізичну модель світу, просторово-часовий континуум. У процесі розвитку музичного мистецтва стало прийнятним виділяти координати музичної тканини, так би мовити, "музичні аналоги" фізичних координат: вертикаль, горизонталь і глибину. Однак механізм передачі просторових відчуттів через музичну фактуру настільки складний і необ'єктивний та у відомому сенсі умовний, що вимірювання фізичні та музичні співвідносяться опосередковано. Множинність музичних аналогій, які перегукуються з різними за природою слу-